

Izhaaja razen ponedeljka
in dneva po prazniku
vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 61,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
obči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Enostolna peti-
vrtica K 1'50, osmrtnice
in zahvale po K 2'50, raz-
glasi in poslano vrtica po
K 2; večkratne objave po
dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Posamezna števil. stane
— 50 vinarjev. —

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 96, za pol
leta K 48, za četrt leta
K 24, za mesec K 8.
Za Nemčijo celo leto K 114,
za ostalo tujino in Ameriko
K 120. — Reklamske je za
listi so pošiljane proste.

Upravništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 61,
Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Solunska afera.

(Od našega posebnega poročevalca.)

Belgrad, 25. dec. 1919.

Le pritaženi glasovi so se dose-
daj čuli semintja o senzacnem solun-
skem procesu iz leta 1917. Sicer je
bil izdan od oficijelne strani steno-
grafični protokol tozadevne razpra-
ve. Ljudje v Srbiji, ki to stvar dobro
in od blizu poznajo, pa govorijo ču-
dne stvari. Afera je imela važno poli-
tično ozadje. Radikalna stranka, ki
je po svojih reprezentantih v tedanji
srbski vladi na Krfu vodila ta pro-
ces, seveda želi, da bi se na to zade-
vo pozabilo. Vsi znaki pa kažejo, da
srbsko javno mnenje hoče, da se ta
stvar temeljito obiasni. Radi tega bi
prišlo kaj lahko do obnovitve tega
procesa. Potrebno je torej, da je tudi
slovenska javnost o stvari malo in-
formirana.

V svrhu razumevanja nekoliko
predzgodovine.

Srbi so vedno smatrali Bosno in
Hercegovino za čisto srbsko zemljo.
Okupacija teh dežel od strani av-
stro-ogrške tega mišljenja ni prav
nič zmanjšala; nasprotno, še bolj ga
je podžgala. Srbi so bili vedno pre-
pričani, da bo prišel čas, ko bo mu-
rala podonavska memorija zapustiti
ti deželi. Sklicevali so se pri tem na
tozadevno berlinsko pogodbo iz leta
1878. in na dodatni protokol z dne
13. julija istega leta, katerega je
podpisal Andrassy, tedanji avstro-
ogrski zunanji minister, in v katerem
se je priznavalo suverenost suvereni-
teto nad obema zemljama in smatra-
lo okupacijo kot začasno.

Avstro-ogrška pa je leta 1908. z
aneksijsko Bosno in Hercegovino po-
gazila te določbe. Prejšnji provizo-
rum je spremenila v definitivno sra-
ne. V Srbiji in Crni gori je nastalo
velikansko razburjenje. Obe državi
ste mislili resno na vojno, ker se
videli v dejstvu aneksije zmago mi-
sliti, da hoče Avstro-ogrška spravi-
ti pod svojo oblast vse srbske zemlje.
Avstrski imperijalistični krogi so to
misel tudi očito izražali v »Danzer-
Armee-Zeitung«. Do voiske ni prišlo,
ker je bila Rusija vsled voiske z Ja-
panske oslabilena in ker je vrhu te-
ga nastopila z grožnjami Nemčija.

Srbija pa tega udarca ni mogla
preboleti. Saj je šlo za njeno samo-
stojnost in obstoj. Z bolesto v duši
in gnevom v srcu se je začel pri-
pravljati srbski narod na končni ob-
račun. Vojaštvo se je temeljito reor-
ganiziralo. Predvsem pa so delovale
tajne organizacije. Nekateri najboljši
srbski oficirji so takoj po aneksijski
krizi ustanovili tajno vojaško orga-
nizacijo: »Batalion smrti«.

Duša te organizacije je bil tedanji
podpolkovnik, poznejši polkovnik
Dragutin Dimitrijevič, nesrečni ja-
nak solunskega procesa. Ta tajna
vojaška organizacija je imela nalogo,
v slučaju voiske ali vstaje izvrševati
naltežje naloge, predvsem iti povsod
prva v ogenj. Vsak njen član je
prisegel, da se bo pokoril vsakemu
povelju, če bi tudi izvršitev istega
imela za neizogibno posledico njego-
vo smrti. V istem času pa je ustano-
vil general Božo Janković »Narodno
Obrano«, javno društvo, katerega
cilj je bil, širiti narodno zavest in
prosveto. Na Vidov dan (29. junija)
vsakega leta je prispeval vsak Srb
za namene te organizacije eden
»marjaš« (= 5 para). »Batalion smr-
ti« se je pozneje imenoval »Smrt
ili ujedinjenje«. Poedinec te
organizacije navedno ni večel za
druge člane. Le 7 oseb je imelo vse
v evidenci. Ta organizacija je imela
velik vpliv v vojaških in političnih
krogih Srbije. Animus moveus te taj-
ne organizacije pa je bil že omenj-
ni Dragutin Dimitrijevič s priimkom
Apis. Drugače so to organizacijo
imenovali »Crno roko« in njene čla-
ne »črnoroke«. Imela je tudi svoj
časopis »Pilemont«.

Ta organizacija pa se je vtikala
tudi v politiko, kar ni nič posebnega,
marveč ne moremo nimeniti nekaj lo-
gičnega, ker je bil tudi njen konečni
cilj političnega značaja, namreč: uje-
dinjenje Jugoslovancev v eni državi.
Ta organizacija je vplivala znatno
na vodstvo srbske države. Nikaka
namera srbske vlade ni ni ostala pri-
krita, ker je imela povsod svoje za-
pustnike, kateri so zapriležili da na-
pram voditeljem društva »Smrt ili
ujedinjenje« ne bodo prikrivali nika-
ke tajnosti. Med zastopniki te voja-
ške struje in oficijelnimi voditelji
srbske državne politike pa je prišlo
do raznih nasprotij, včasih zelo
ostrih. Na krmilu je bila v Srbiji te-
daj radikalna stranka. Radi nekega
takega spora je Pašić leta 1913. po-
dal ostavko: kralj pa mu je zopet
poveril sestavo vlade. Po balkanski
vojski je vladalo veliko nasprotje
med obema strujama v naziranju na-
čina uprave Makedonije. Eni so za-
htevali vojaško upravo, drugi civil-
no. Radikalna kot vladaloča stranka
je želela skušati nadležno ji voja-
ško struo, za katero je stal znatni
del opozicije, napraviti na ta ali oni
način neškodljivo. Dosegla je, da
so bili nekateri voditelji te vojaške
struje vnočeni.

Izbruhnila je svetovna vojna, v
kateri je vršil srbski narod prave ču-
deže junaštva, katerim ni primere v
svetovni zgodovini. Vsled ogromne
premoči sovražnika pa se je moral
umakniti iz svoje domovine preko
Albanije na otok Krf. Voditeljem
omenjene vojaške organizacije se je
očitalo, da so hoteli skleniti s sovraž-
nikom v tej krizi poseben mir. Ta tr-
ditev pa je samo domnevanje, doka-
zano še ni. Nepobitno dejstvo je sa-
mo to, da je Dimitrijevič pri umiku
čez Albanijo zahteval v imenu svoje
komande izročitev državne blagaj-
ne, kateri zahtevi pa se ni ugodilo.
Srbska vojska je potem prišla na
Krf. Vojaštvo, ki je bilo pod povelj-
stvom »črnorokcev«, je bilo še naj-
bolj disciplinirano in najmanj desor-
ganizirano. »Črnorokci« so bili med
volaki tudi najbolj priljubljeni ofi-
cirji.

Dokler je bila srbska vojska na
Krfu, radikali niso imeli poguma
nastopiti proti črnorokcem. To se je
zgodilo šele na solunski fronti pod
zaščito francoskih bajonetov. Črno-
roke se je začelo premeščati in pen-
zionirati. Ker megle trditve o na-
meravanem separatnem miru ne bi
imela efekta pri evetuelnem procesu,
je bilo treba kaj več.

Ko se je nekega dne peljal pre-
stolonaslednik od fronti, je počila v
njegovi bližini puška. Zgrabili so
Hrvata Malobabiča, češ, da je iz svo-
jege šotora streljal na prestolona-
slednika. Ta Hrvat Malobabič je na-
pravil Srbiji veliko uslug kot po-
vedovalec. Vihotapil se je med vo-
jsko parkrat v Avstrijo. Bil je navdu-
šen Jugoslovancem in najboljši pomoč-
nik Dimitrijeviču, kateremu je bila
kot belgradskemu poveljniku pover-
lena poizvedovalna služba. Kot in-
spiratorja tega atentata so seveda
smatrali Dimitrijeviča, dušo črno-
rokov. Malobabič je odločno tajil,
da bi bil on streljal. Našlo se je sicer
priču Kosta Tucakoviča, ki je pričal
proti Malobabiču, srbsko javno mne-
nie pa trdi, da je bila to naloga priča.
Dimitrijeviču pa se tozadevno ni mo-
glo ničesar dokazati. Vseeno pa sta
bila obsojena na smrt in ustreljena:
Malobabič in Dimitrijevič; podpol-
kovnik Cvetković se je v leči sam
ustrelil. General Damjan Popović pa
je bil obsojen na 12 let leče. To se je
zgodilo junija leta 1917.

Se leži meglja nad tem procesom.
V srbski javnosti pa je zelo razšir-
jeno mnenje, da je bil Dimitrijevič
ponedolžnem ustreljen. Tudi od
pravniške strani se ugovarja temu
procesu. Zelo je razširjeno mnenje,
da je bil ta proces »prizorjen Rad-
ikalci« so hoteli z enim udarcem ubiti
dve muhi: prestolonaslednika odda-
liti od črnorokcev, zaeno pa se zne-
biti nevarne jim osebnosti Dimitrije-
viča. Trdi se, da je bil nekdo nalet,
da je ustrelil v zrak izza Malobabi-
čevega šotora, ko se je peljal mimo
prestolonaslednika. Dejstvo je tudi, da
je bilo ustreljeno v neposredni bliži-
ni prestolonaslednika, in da ta strel
nikomur niti lasu ni skrivil.

V srbski javnosti se čujejo glasovi,
da je treba ta proces obnoviti. To
je radikalcem zelo nehalo. »Beo-
gradski Dnevnik« je objavil pred ne-
koliko dnevi poslednjo voljo Dra-
guta Dimitrijeviča. Naj sledi par ci-
tatov tega testamenta:

»Akoravno obsojen od obeh so-
dišč, umrlem nedolžen, v veri, da je
bila moja smrt potrebna Srbiji iz
višjih razlogov.
Na tej moji veri temelji tudi moja
duševna mirnost, s katero pričaku-
jem svojo zadnjo uro. Naj bo Srbija
srečna ter naj se izpolni naša sveta
naloga ujedinjenja celega Srbstva in
Jugoslovastva; potem bom tudi jaz
po svoji smrti srečen in blažen, in
bol, katero čutim, ker bom umrl od
srbske puške, mi bo kot dejanje v
veri, da je ta puška namenjena na
moje prsi radi dobra Srbije, radi ti-

stega dobra Srbije in srbskega na-
roda, kateremu sem jaz posvetil vse
svoje življenje.« (Datum: 11. junija 1917.).

Danes pa zahteva srbska javnost
od radikalnih kolovodij točnega po-
jasnila, kakš so bili tisti »višji raz-
logi«, radi katerih je moral umreti
Apis.

Dimitrijevič-Apis je res posvečil
vse svoje življenje ideji ujedinjenja
Jugoslovancev. On je dal iniciativno
zarot: proti dinastiji Obrenovičev ki
s: bili največja zapreka proti zdru-
žitvi Jugoslovancev. On je to zaroto
vodil kot mlad oficir. Zbiral je svoje
sornišlenike za to zaroto v gostilni
»Zlatna Moruna« (Zlata Ribica), kjer
je dunes slovenska restavracija
»Triglav«. On je bil duša »Bataliona
smrti«, on je v prvi vrsti spopozro-
šitelj sarajevskega atentata.

Dimitrijevič je bil človek delan,
penzrašen borilec za svoje ideje.
Bil je junak po telesu in duši. Junak
je ostal tudi ob zadnji uri. Lahko se
sodi njegova dejanja iz različnih gle-
dišč, toda tak človek, taka osebnost
in njen značaj mora imponirati vsa-
kemu.

Devizna centrala in banke.

V Jugoslaviji imamo dve borzi,
eno v Belgradu, drugo v Zagrebu.
Za tako napravo v Ljubljani seveda
še nismo zreli. Borza v Belgradu
»deluje« s srbskega finančnega
stališča na podlagi dinarja in za nas
Slovence ne pride pravzaprav v po-
štev. Ona v Zagrebu pa truje več
ali manj izključno s hrvaškimi vred-
notami ter se semintja tudi povsne
do valutacije naših bančnih delnic.
Doshidob nam je bila le-ta borza
nekako merilo za stanje tute valute
v naših deželah.

V Belgradu posluje devizna cen-
trala. Ta bi morala biti za naše tr-
govce obvezna. Vsa tako bi človek
misli, če čita vse tiste paragrade,
ki se nanašajo na trgovsko pogodbo
z — Nemško Avstrijo. V resnici pa
ta devizna centrala nikakor ne fiksira
ceno deviz in valut. Trgovcem je
na ta način glede tolmačenja vred-
nosti dana kar naiširša podlaga.

Merodaini faktorji v naši deželi
so se po dolgem času vendar usmi-
lili zadeve ter, kakor smo, čitali,
udeštili v Ljubljani — devizno
centrsto. Tako čitamo v nekem ljub-
lanskem listu valutarne postavke te
devizne postojanke. Dobro. Recimo,
da je ta postojanka fiksirala včeraj
vrednost dolarja na 87 K. Greš torej
v katerokoli ljublansko banko in
zahtevaš nakup dolarjev. Povsod na

se ti bodo smeiali v obraz, če jim
ponudiš od devizne centrale fiksira-
ni znesek za dolar. Odgovor je tipi-
čen. Odgovore ti namreč, da je ban-
ka dolar morala dražje plačati ali z
drugimi besedami, da devizna cen-
trala posluje samo na papirju. Pre-
teklo soboto so ljublanske banke
kupovale lire po 6 K 30 vin komad
ter jih prodajale po 8 K 15 vin, dast
je kurz stal nekaj čez 7 K. Banke se
izzovarjajo tudi tu, kakor pri dolar-
jih. Na opazko, da so banke lire ku-
pile po 6 K 30 vin, dobiš odgovor:
»Te lire hranimo za čas, ko bodo
ceneje.« Tako se torej dela. Če se-
veda tem bankam ponudiš tulo va-
luto v nakup, pa dobiš zanjo gotovo
manj ponufeno, kakor to fiksira ce-
na devizne centrale.

Kako samovoljno in s kakšnim
ogromnim dobičkom »delujejo« na-
še banke, na čelu jim »Jadranska
banka«, je jasno. Da bo na stvar še
jasnejša, navedemo še naslednji slu-
čaj:

Mesteca oktobra je padla cena
krona krako noči na 90% vred-
nosti, to se pravi, za eno avstrijsko
krono si plačal samo 90 jugoslovans-
kih vinarjev. »Jadranska banka« je
čez nekoliko dni na to, po svojih
emisirih razkrojila vest, da je du-
najska krona padla že na 70 odstot-
kov da celo, da so nemške banke

LISTEK.

GLAD.

Spisal Knut Hamsun. — Poslovenil
Fran Albrecht.
(Dalje.)

Izjelcial sem nekakšno opravičilo in izustil
svojo prošnjo. Prisiljen da se v stiski obrnem
nanj... bi takoj v doglednem času vrnil... ta-
koj, ko prejemem honorar za svoje časniške
članke... izkazal bi mi tako veliko dobroto.

Se ko sem govoril, se je spet okrenil k
svojemu pultu in nadaljeval s svojim delom.
Ko sem bil pri kraju, se je preko ozrl k meni,
zmalaj s svojo levo glavo in rekel: »ne«. Samo
ne, Nobenega potasnila. Ne besede.

Kolena so se mi silovito zmalajala, moral
sem se nasloniti ob malo omaro. Hotel sem po-
skusiti še enkrat. Čemu pa mi je prišlo na um
baš njegovo ime, ko sem bil daleč tam v
mestu? Začutil sem par zbadaljev v levi strani
in jel sem se potiti. Hm! Resnično da sem že
zelo propal. Sem dejal, in žalibog tudi precej
bolan: gotovo bi mi že v nekaj dnevih vrnil.
Ako bi ne hotel biti tako dober?

»Dragi moj, zakaj pa prihajate ravno k
meni?« je rekel. »Saj ste mi popoln neznanec,
kar pa! ste z ulice. Pojdite vendar v uredni-
štvo, kjer vas poznajo.«

»Samo za noč ta večer!« sem rekel.
»Uredništvo je že zaprto in jaz sem tako gro-
zansko lačen.«

Neprestano le zmalajal z glavo, zmalajal
še, ko sem že držal roko na ključki.

»Adilo!« sem delal.

Torej ni bil prst od zgoraj, sem pomislil in
se nasmešnil gorjupo; tako visoko bi tudi jaz
pokazal, ako bi prišlo na to. Iz predmestja sem
se vlačil v drugega in se le tupatam odpočil
kje na hišnem pragu. Ko bi me vsaj ne zaprlil
Bojazen pred celico me je zasledovala ves čas,
mi ni dala prav nič miru; vsakokrat, ko sem
opazil stražnika na svoji poti, sem se splazil v
stransko ulico, da bi se izognil srečanju z njim.
Najtežno zdaj sto korakov, sem rekel, in po-
skusino potem znova svojo srečo! Enkrat se
mora vendar posrečiti...

Bila je majhna trgovinica s sukancem, pro-
dajalnica, v kateri še nisem bil nikoli prel. En
sam mož za pultom, v ozadiju kontor s porcela-
nastim obeskom na vratih, polno nabiti regali
in deske v dolgih vrstah. Počakal sem, dokler
ni zadnja odjemalka zapustila trgovine, mlada
dama z jamicami v licih. Kako srečno je bila
videti! Jaz, s svojo zaponko na suknji, še po-
skusil nisem, da bi napravil nanjo kak vtis,
marveč sem se okrenil in prsa so se mi dvigala
v tihem lhtenju.

»Kaj želite?« je vprašal služabnik.
»Jeli šef doma?« sem dejal.

»Napravil je turo v gore.« je odgovoril
»Ali želite kaj posebnega?«

»Samo par vinarjev, da si kupim jesti.«
sem rekel in se poskusil nasmešniti, »lačen sem
in niti vinarja nimam.«

»Potem ste prav tako bogati ko jaz.« je od-
vrnil in ureal svoje svitke sukanca.

»Oh, nikar me ne odbijte — ne storite te-
ga!« sem rekel in čutil, kako je ledenelo moje
telo. »Zares, skoro mrtev sem od stradanja; že
mnogo dni nisem ničesar jedel.«

Z vso resnobo, ne da bi zinil besedico, je
prišel obračati svoje žepe drugega za drugim.
Ako nemara ne verujem njegovim besedam,
kaj?

»Samo pet vinarjev? V par dneh vam jih
dam deset za to.«

»Dragi moj, ali me hočete nemara zape-
ljati, da ukradem iz blagajne?« je vprašal ne-
strpno.

»Da,« sem rekel, »da, vzemite pet vinarjev
iz blagajne.«

»To pa niste našli na pravega.« je kon-
čal s pristavkom: »in hkrati bi vam rad pove-
dal, da mi je zdaj dovolj te zgodbe.«

Bolan od glada in žareč od šramu, sem se
splazil ven. Zaradi beraške kosti sem bil postal
pes in je v o n d a r nisem dobil. Ne, zdaj se je
moralo končati! Res sem padel že vse preglo-
boko. Toliko let sem se bil vzdržal pokonci,
stal trdno in naravnost v marsikateri težki uri.

zda! pa sem se hipoma pogreznil do brutalnega
beračenja. Ta edini dan je posurovel vso smer
mojega mišljenja, zamazal moj čut z brezmiš-
nostjo. Kakor budalo, sem se kisal in cmeril tam
pred najnižjim kramarčkom. In kaj je vse to
hasnilo? Ali nisem še vnaprej pogrešal drobt-
nice kruha, ki bi jo lahko vtaknil v usta? Tako
daleč sem prišel, da sem se zagabil samemu
sebi. Da, da, zdaj je moralo biti temu konec!
Zdaj so nemara že zaprli pri nas večne duri in
moral sem se podvzati, ako nisem hotel speč
na rotovžu prebiti noči...

To mi je vllilo moči; na rotovžu nisem ho-
tel spati. Hvala bogu, na Rešnjem stolpu je bilo
še sedem ura; imel sem še tri ure pred sabo,
predno bi bila vrata zaprta. Kako sem se bil
prestrašil!

In nič, nič ni ostalo, česar ne bi poskusil
storil sem, kar sem mogel. Da se mi resnično,
tekem celega dne, niti enkrat ni hotelo posre-
čiti! Ako bi tudi pripovedoval, nihče bi mi ne
veriel, in ako bi napisal, bi dejali, da je zlatano.
Ne na enem mestu! Da, da, pri vsem tem ni
bilo ukreniti ničesar; predvsem samo ne pohaj-
tati okrog in se solziti. Fel, to je ostudno, to ti
lahko zagotovim, prijatelji, s tem mi postaneš
naravnost zopern! Ako ni nobenega upanja
več, pač ni več nobenega! Sicer pa, ali bi se
ne mogel ukrasti pest ovsu tam noiri v blevu? Samo
zasvetlikala se je ta misel, samo vzpla-
menela — vedel sem, da je hlev zaprt.
(Dalje prih.)

ponujale brzotjavni potom nakup avstrijske krone za 60%!

Bil sem ravno takrat na Dunaju. Imel sem približno 3000 K nemško-avstrijskega denarja. Grem k »Jadranski banki«, da ga zamenjam. Pomudili so mi jugoslovanski denar po 20 za sto. Plačal sem za 2000 jugoslovanskih kron 2400 nemških. Pridem naslednjega dne v Maribor. Imel sem še nekaj okoli 700 avstrijskih kron. Tu so — pri tamošnji podružnici »Jadranske banke« — zahtevali že 30 za sto in dan pozneje v Ljubljani pri istem inštitutu — 40, reči štirideset kron za sto! V tekni dveh dni se je podražila krona na potu z Dunaja v Ljubljano za 20 odstotkov! Tehnično nemški izraz za tako poslovanje je: »Geschäfte in sich«.

Ozlelmo si sedaj dunajsko devizno centralo! Ta ima vso tujo valuto v svojih rokah: ona fiksira vrednost in banke ji morajo za to ceno — izročiti vso tujo, na tamošnji borzi ko-

trano valuto. V nobeni dunajski banki ne moreš kupiti tute valute. Seveda, kar velja za Dunaj, ni obvezno za Ljubljano. Tu sem se zatekalo vsi t. zv. »valutašberij« iz okupiranih krajev in last not least tudi iz Avstrije. Ni čuda potem, da imajo naše banke toliko prakse — zamenjavanja! Tako delovanje ima pač svoj »božji blagoslov«, pa najsitidi potem pride naša devizna postolanka in odredi magari trikratno ceno na dan! Razumljivo, da naša valuta na ta način pač nikdar ne bo zdrava.

Merodajni faktorji, katerim res leži na srcu zdrava valuta jugoslovanskega denarja, naj se torej že vendar enkrat posplošno do pravega umevanja nalog devizne centrale ter odredilo zapor prodaje tute valute, katero mi sami rabimo za naš uvoz. Devizna centrala naj ima izključno pravo za tujo valuto. Mel se morajo oddati vse dnevno nakupljene valute. Če boste torej to storili, bo takoj več reda v deželi!

bo sledil tudi Scialoja. Ki se bo med potoma ustavil v Parizu, da se posvetuje s Clemenceaum. Po najnovjših poročilih se je na prošnjo Lloyd Georgea, ki je zaradi irske krize zadržal na Angleškem, določil za sedež konference London namesto Pariza.

Ladje, potopljene v Scapa Flowu bodo razvlečile.

LDU Lyon, 27. (Brezčično.) Kakor javljajo »National News«, je kompetentna zavezniška komisija izjavila, da bodo nemške vojne ladje, so bile potopljene v Scapa Flowu, začetkom leta 1920, razstreljene z dinamitom. K temu sklepu se je odločila komisija, ko je prejela poročilo mornariških izvedencev, ki so preiskali položaj in stanje potopljenih ladij na licu mesta.

J. Š.

Razpust vojno tehničnega zavoda v Ljubljani.

Že pred par meseci smo se bavili z vojno-tehničnim zavodom v Ljubljani, sestojecim iz topniškega arzenala, aeroplanske, avto- in povozne delavnice. V tem zavodu je zaposlenih preko 300 delavcev, ki so bili po večini pred vojno zaposleni v inozemstvu.

S 1. septembrom t. l. je prevzel vse te delavnice v upravo g. puk. M. Vasič ter si dal v svrhu strnitve delavnic v vojno-tehnični zavod napraviti po inž. g. St. Bloudek-u tozadevni načrt. Do tu vse v redu. Nastalo pa je vprašanje, kje dobiti denar. Gospod upravnik je namreč dobil iz Beograda kredit le za izplačevanje delavskih mezd in nabavo materiala za mesec september. Za naslednje tri mesece pa ni dobil nobenega kredita, tako da se materiala sploh ni moglo veliko nabaviti. Denar se je večinoma porabil za izplačevanje mezd v zadnjih štirih mesecih. Sedaj preti katastrofa. Denarja je zmanjkalo in za letošnjo voščilo smo izvedeli, da nas bodo, mesto da dobimo težko pričakovani nabavni prispevek, kratkoma postavili na cesto, ako do 1. januarja ne bo odoben kredit. Kam naj se sedaj delavstvo obrne? Kaj mu je početi?

Vsa privatna industrija preživlja hudo krizo in težko bo mogla zaposliti vse te odpuščene delavce.

Sedaj pa, ko se nas namerava meniti nič tibi nič kratkoma v naglici vreči na cesto iz podjetja, kjer smo bili zaposleni že nam leto dni, smo menila, da se nas pri delu obdrži še toliko časa, dokler se razmere ne ublaže. Če je gospodom v Beogradu in Ljubljani kaj na tem ležeče, da kvalificirani delavci kovinarji, ki so se sedaj zaposleni v vol. teh. zavodu in kojih v Jugoslaviji primanjkuje, ostanejo v državi, potem naj se nemudoma dovolj potrebni kredit za podjetje. Jasno je, da nam jugoslovanska kovinska industrija nikakor ne bo zadostovala, če ne bomo hoteli biti vezani na druge države. Opozorjamo torej merodajne faktorje, da bi bil odpušč delavcev voj. tehn. zavoda v Ljubljani hud udarec za vso jugoslovansko kovinsko industrijo, ker bi se delavstvo vsled nezaposlenosti moralo izseliti v tujino.

Priznamo, da se naše delo v voj. tehn. zavodu državi ne rentuje tako, kot bi se moralo. Tega pa delavstvo ni krivo. Vzrok naj se poišče drugod. Sicer pa bi bilo odveč vprašanje, ali bi bilo bolje, da vsi avtomobili, vozovi itd. zarjave, ali da se popravijo ter spravijo v denar, ki ga država nujno rabi. In nazadnje: Če ne razumete voliti podjetja, prodajte ga magari židom, ki bodo gotovo imeli več duha podjetnosti.

Vlada v Beogradu naj vzame na znanje, da je v Ljubljani preko 300 kovinarjev zaposlenih v voj. tehn. zavodu, ki pričakujejo, da se jim skoraj povsja plače, ne pa da se jih hoče odpušiti od dela. Ako ne gre drugače, naj se delavnice reorganizirajo in na se v njih izdeluje kaj koristnejšega in potrebnjšega!

† Lipovšek Viljem.

Če stopiš ob mrtvaški oder mladega človeka, idealnega dijak, te zaboli srce. Mlad idealen človek, navdušen in poln delovne energije se je zgrudil pod pezo življenja. Njegovo voljo, njegove načrte, njegovo blagohotno duševnost — vse je strla neusmiljena smrt po krivici, morda v zasmeh resno mislečemu človeku. Strahčun umije, ker je izročil svojo življensko nalogo, mlad idealen dijak, bodoči delavec na kulturnem polju na naše, ker je tako tozeta umrla. Neizprosna usoda!

Prijatelj Lipovšek je bil marljiv dijak in dalje časa sodelavec v našem uredništvu. Vri tovariš, marljiv sodelavec je bil. Lansko leto jeseni se je vpisal v Zagrebu na filozofski fakulteti, a žal je moral radi boleznii — za znižaj prekiniti svoje študije. Bival je na to več mesecev v Ljubljani in nekaj časa v Topoljščici na Stajerskem. Pokojni Vilko se je zanimal zlast za kulturna in socijalna vprašanja. Študiral je jezikoslovje. Umrl je za boleznijo, kateri je padleglo že mnogo naših duševnih delavcev in proletarskih rodbin. Pogreb draga pokojnika bo danes, dne 30. t. m. iz hiše žalosti, Cesta na južno železnico št. 3 na pokopališču k Sv. Križu ob 3. uri popoldne. Vsem so drugom, prijateljem in znancem ga priporočamo v blag spomin in pozivljamo, da se njegovega pogreba po možnosti udeležijo.

Spavaj mirno, dragi Vilko, proletarska žrtve, v svojem preranem grobu!

Dne 4. januarja 1920. se vrši v veliki dvorani Mahrove hiše

Konferenca

Krajevne pol. organizacije jug. soc. dem. stranke za Ljubljano

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo odbora.
2. Volitev odbora.
3. Časopis in tajništvo.
4. Ustanovitev okrajne, oziroma okrožne organizacije.
5. Slučajnosti.

Začetek točno ob 8. uri zjutraj.

Pozivlja se posebno sosednje krajevne organizacije v okrožju do Kamnika, Skofje Loke, Kranja itd., da se udeležijo konference po delegatih; ker se bode razpravljalo o zelo važnem vprašanju skupnega dela v okrožni organizaciji in o ustanovitvi stalnega okrožnega tajništva.

Sodržaj! Strnitve vrste! Prioravite se na bol. ki nas čaka v najbližji bodočnosti, ter se udeležite konference, da nas nalde nasprotnik pripravljen!

Odbor kraj. pol. org.

Novice.

— Velika poverljivost. »Politika« javlja: Vojaske oblasti v Bitolju so zaprle Milutina Petroviča, topniškega kapitana in blaginika bitolske divizijske oblasti, in sicer zaradi tega, ker se je pri kontroli blaginice ugotovil primanjilja v znesku 18.000 drahem, 51.000 frankov, 2500 dinarjev in 1200 lir.

— Izrečitev narodnega poslanca Srejana Kočiča zahteva sodišče prve instance iz Kragujevca zaradi nektr denarnih zadržev.

— Število analfabetov v Jugoslaviji. »Beogradski Dnevnik« poroča: Na Hrvatskem in v Slavoniji je približno en milijon analfabetov, v celi državi SHS pa okoli osem milijonov analfabetov.

— Upokojitev. Ministriški svet je z ukazom z dne 20. decembra 1919 sklenil in odredil, da se Oton plen. Detela, vladni svetnik pri deželni vladi v Ljubljani, na lastno prošnjo iz zdravstvenih ozirov stalno upokoji z zakoniti prejemki.

100.000 strokovno organiziranih na Ostravskem. Ostravski soc. dem. organ »Duch Casu« priobčuje seznám strokovno organiziranih na Ostravskem. V sami Veliki Ostravi imajo strokovne organizacije 48.982 članov; med njimi 2510 uradnikov. V ostalih delih Ostravske je 50.000 organiziranih delavcev. So to radostne številke in pričajo, da delavstvo razume pomen strokovnih organizacij.

— Nezaposlenost v Franciji. Francoski minister za delo Jourdain je izjavil, da je nezaposlenost v Franciji skoro popolnoma odstranjena. Mesece aprila je bilo v Parizu 70.000 oseb brez dela, decembra pa je še 4000. V razdejanem ozemlju, kjer so veljale posebne delovne določbe, je prejemalo le 8000 oseb podporo za brezposelne.

— Nameravana ekspedicija na južni tečaj, ki jo bo vodil kirurg John I. Cope in katere se bo udeležil biolog Ross bivše Shaktetonove ekspedicije, bo zapustila London meseca junija 1920 na ladji »Terra Nova«.

Zedinjene države izganjajo Ruse. Ameriški komisar dr. Halstead naznania, da so Zedinjene države izgnale 250 ruskih državljani. Tako spoštujejo človečanstvo ameriški kapitalistični mogotci!

Dnevne vesti.

Kulturen čin prosvete.

Vsi večji slovenski listi so prinesli povodom obletnice smrti največjega slovenskega genija Ivana Cankarja kraje in dalje članke, — samo glasilo slovenske inteligence »Slov. Narod« toliko kot — nič! In zakaj? To vemo in si lahko mislimo. Zato, ker je bil šef »Narodove« lani od slovenskih kulturnih delavcev okrajan radi znane njegove demonstracije proti Cankarju ob priliki njegovega pogreba in ker misli, da so »Gartenlauberomani« in tista visoka historija — višek literature. Celo klerikalni »Slovenec« je prinesel krajsko študijo o Cankarju. Cankar zato ni nič manjši, če ga ignorira — »Narod« oziroma njegov šef, naša kulturna in literarna povestnica pa bo zabeležila tudi ta značilni fakt.

Za Škrabcev spomenik!

Jesen lanskega leta je zatislil trudne oči ponižen mož, skromen rodovnik, velik učenjak, svetovnoznani kulturni delavec, velečislav slavist — naš P. Stanislav Škrabec. Kakor je bilo tiho in skromno njegovo rodovniško življenje, tako skromen in tihi je bil njegov pogreb. Smrt ga je namreč pokosila ravno v trenutkih, ko je bil duh našega naroda zainteresiran na velikih političnih dogodkih, ki so objeli dušo vsega naroda in vsakega posamičnega Jugoslavana.

Veliki mož, ki je s svojega uma svetlim mečem proslavil šrom sveta naš narod, ne sme ostati pozabljen. Slovenski in ves jugoslovanski rod mu je dolžan trajno hvaležnost. Zato si je »Dijaška Zveza za ribniški okraj« postavila v svoj delavni program tudi to točko, da svojemu ožjemu sorokaku postavi dostojen spomenik s tem, da v njegovo rojstno hišo v Hrovači pri Ribnici vzida spominsko ploščo. V to svrhu se je sestavil podpisani odbor za Škrabcev spomenik, ki ima zadačo, nabrati potrebnih prispevkov v ta namen.

Rojaki! Narod, ki svojili velikili mož ne časti, jli vreden ni! Počastimo spomin našega Stanislava Škrabca! Obračamo se torej na našo javnost za denarne prispevke, ki se naj izvolijo poslati bodisi na našo adresu za Škrabcev spomenik v Ribnici. Vsak najmanjši dar dobrodošel! — Odbor za Škrabcev spomenik, Ribnica, 24. decembra 1919.

Ljubljanska »Pildharmonische Gesellschaft« in mi Slovenci.

Gospod dr. A. Lajovic nam je poslal članek pod gorljivim naslovom, v katerem odgovarja na pojasnilo dr. Schweigerja, priobčeno v našem listu v 260. številki z dne 16. decembra t. l. Toda vsled velikega pomanjkanja prostora v listu nam žal ni moglo objaviti obširnega članka, v katerem zagovarja in razjasnjuje gospod dr. Lajovic svoj nastop. Upamo, da nam ne bo g. dr. A. Lajovic, uvažajoč prostorno krizo, stelo v zlo.

Delavsko neugodno zavarovanje. V zelo velikih slučajih se dogaja, da ponesrečeni, njih vdove, otroci in ascendentje listine grostne liste, mrtvaške liste) itd., ki jih pošljejo delavski zavarovalnici zoper neugode v Ljubljani, kolkujejo, včasih celo z večkronskimi kolki. Opozorjamo tem potom vse prizadete, da se take listine, namenjene uradni uporabi zavarovalnice, po § 50 neg. zakona, kolka in pristobine proste. Zapni uradi morajo take listine izdajati ex officio. Dalje opozorjamo, da morajo vsi dopisi privatnih oseb na zavarovalnico biti zadostno frankirani. Zgoraj omenjene listine pa morajo upravilenci dopušljati tudi potom občin. V tem slučaju pošiljate ni treba frankirati.

»Ferjalni Savez«, sekcija Ljubljana opozarja s tem še enkrat vse srednje- in visokošolce brez razlike kulturno-politične orientacije, da osvajajo v svojem domačem kraju »lokalno podružnico«, ki bo o Veliki noči zbirala brezplačna prenapitja in prevzela v glavnih počitniških vodstvih in zaščiti potujočih dijakov. Ustanovitev »ferjalne« podružnice je javiti »Ferjalnemu Savezu«, tovarišu Ferjalu, hotel Tivoli.

Uradne ure za stranke pri poverstveništvu dož. Vlade za »Slovenio« v odelkih poverstveništvu deželne vlade za notranje zadeve so sprejemajo strake vsak dan, razen ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. ure predpoldne.

Serodajni vojni ujetniki, ki se še sedaj nahajajo v Francoskem, se pozivljajo, da naznanijo takoj pred-

Javno vprašanje na klerikalce in vodstvo njih javnega zavoda.

Odkar je SLS po odstopu Protč-Korošceve vlade v opoziciji, so njena glasila netaktno izrabljala slabi položaj v prehranjevalnih razmerah, ki ga je povzročila ravno nesrečna politika svobodne trgovine, v svoje strankarske namene s tem, da je ob vsaki priliki blatila delovanje sedanjega ministra prehrane, sodruka Bukšega, socialistične stranke v Jugoslaviji in demokratsko-socialistično vlado. Rovarila je s takim, specifično klerikalnim zavijanjem dejstev med ljudstvom na nečuten način proti vladi in socialistom, dobro vedoča za vso »vzoro« prehranbeno manipulacijo bivše vlade in klerikalnih zavodov.

Kakor je znano, je v Sloveniji pred par meseci nastalo nenavadno pomanjkanje živil. Teh še danes primanjkuje. Glasila SLS so ob tej priliki valila vso krivdo za pomanjkanje živil na socialiste in sedanjo vlado. Iz velikodušnosti smo trpeli, da se izgovore. Včeraj pa smo priobčili članek o prehrani, iz katerega je razvidno, da je samo klerikalni »Žitni zavod« nakupil in izvozil iz Vojvodine v Slovenijo v dobi od 26. maja pa do 15. novembra t. l. sledeča živila: 350 vagonov moke, 2429 vagonov pšenice, 141.50 vagonov riž, 471.60 vagonov ječmena, 304 vagona ovs, 2233 vagonov krompirja, 20.12 vagonov masli in slanine, 2 vagona suhega mesa in 2404 komadov prašičev. To so uradni podatki. Po teh uradnih zapisnikih je omenjeno ko-

ličino živil izvozil »Žitni zavod« samo iz Vojvodine med 26. majem in 15. novembrom t. m. To je pa samo en del živil, katere je izvozil »Žitni zavod« iz Vojvodine. Izvozil je od tam mnogo, mnogo več. V Vojvodini in tudi po Srbiji se splošno govori, da se je v tej sezoni izvozilo v Slovenijo toliko živil samo iz Vojvodine, da bi cela Slovenija izborna živila od te količine dobila dve leti. Kam so šla ta živila? To vse se bo dognalo in potem bomo strmeli. Kati kakor znano, potrebuje Slovenija poleg svoje lastne produkcije letno le še 3300 vagonov živil za svojo redno prehrano.

Pozivljamo SLS in vodstvo klerikalnega zavoda, da nam odgovore, kam so prišla vsa, (nota bene še pod dr. Brečevim vladnim predstvom), uvožena živila za Slovenijo, da je nastala taka huda prehranbena kriza in da živil še sedaj primanjkuje? Opozorjamo, da še niso našteje vse količine uvoženih živil, predvsem ne onih iz Srema.

Odgovorite na to naše vprašanje javno, če ne, bomo ukrenili drugače. In izkazalo se bo, kdo da je zavod »Žitni zavod« in kaj se je delalo z izvoznicami.

Toliko za danes. Povemo pa že sedaj, da se z nezadostnim odgovorom nikakor ne bomo zadovoljili.

Sedaj govorite o — zavoženih, res temeljito zavoženih prehrani, gospodje klerikalci!

Brzotjavne vesti.

Jugoslavija.

ZA LJUBLJANSKO VSEUČILIŠČE.

LDU Beograd, 28. Ministriški svet je odobril kredit 4 milijonov kron za ljubljansko vseučilišče, da bo moglo to vseučilišče čimprej pričeti z delom.

ODŠKODNINA SRBIJI.

LDU Beograd, 28. »Politika« poroča: Zahteva naše delegacije v Parizu, da bi se naj Srbiji priznalo prvenstvo pri nakazilu vojne odškodnine, je naletela na gotove nepremostljive težkobe pri zaveznikih. V petek zvečer je bila zaključena seja naše delegacije z ministrom Loucheurjem, vsled česar sta naša ministra Drašković in Stojanović ponovno odgodila svoj odhod v Beograd. V vladnih krogih se trdi, da so Srbiji priznane iste pravice na povračilo vojne odškodnine kakor Francoski in Belgiji ter da se nam zavezniki obljubili 5 odstotkov celokupne vsote, ki jo dobe zavezniške države od Nemčije, Avstrije in Bolgarske. Razuma se, da bo Srbija dobila okoli 18 milijard dinarjev, vendar pa te vsote ne bo prejela naenkrat, nego v teku 20 let.

Demobilizacija.

LDU Beograd, 28. Vlada je definitivno sklenila, da se spuste denov vsi vojaki s solunske fronte. Demobilizacija prvega poziva se bo izvršila 1. januarja, ko se bodo nekoliko zboljšale zmanjke razmere.

Za begunce.

LDU Beograd, 28. Vlada je odobrila izdatke večje vsote denarja, ki se stavi na razpolago deželni vladi za Slovenijo v Ljubljani v svrhu pomoči beguncem iz okupiranega ozemlja.

Preiskave pri belgradskih trgovcih.

LDU Beograd, 28. Oblasli nadalejejo preiskave pri različnih trgovcih. Dosedaj so bile zaplenjene velike količine blaga, ki so jih trgovci skrivali. Našli so več vagonov slad-

korja, mila in manufakturnega blaga. Vse blago je bilo zaplenjeno v aprovizacijske namene.

Vrnitev internirancev.

LDU Beograd, 28. Ministrstvo za zunanje stvari je podvzelo korake, da se vrnejo v domovino vsi naši državljani, ki so bili kot bivši podaniki Avstro-ogrsko internirani na Japonskem, Kitajskem, v Braziliji, Portugalskem itd. To so večinoma mornarijski trgovski ladii, ki jih je vojna dohitela v tujih morjih.

Les za Francijo.

LDU Beograd, 28. Centrala za gozdno industrijo je v sporazumu z zastopniki tvornice lesnih izdelkov ugodila prošnji Francoske, ki je zahtevala stavbeno gradivo za dela v opustošenih franc. pokrajinah. Izvoz stavbenega gradiva je dovoljen samo v omenjeno svrhu ter bo prepreždan, ako se pokaže, da se uporablja v trgovske namene.

Po svetu.

VRNITEV JUGOSLOVANSKIH UJETNIKOV IZ ITALIJE.

LDU Beograd, 28. »Politika« poroča: Iz zanesljivega vira doznavamo, da je italijanska vlada sklenila, na predlog ministrskega predsednika Nitija, da se vsi jugoslovanski vojniki, ki so bili ujeti za vojne na italijanski fronti, pošljejo v domovino. Število ujetnikov znaša nad 50.000 mož. Kakor se čuje, je italijanska vlada zahtevala od naše države, naj imenuje komisijo, ki bo uredila transport teh ujetnikov.

V LONDONU SE BO REŠEVALO JADRANSKO VPRAŠANJE.

LDU Lyon, 28. (Brezčično.) Konferenca zavezniških ministrskih predsednikov, ki bo reševala jadransko vprašanje, se bo vršila najbrže v Londonu. Kakor se poroča iz Rima, bo Nitij, ki je že parkrat odgodil svoj odhod v London, odpotoval iz Rima 3. ali 4. januarja. Nekaj dni nato mu

ulštvu deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani točni primerek in krstno ime, rojstni kraj, politični okraj in starost dotičnih ujetnikov.

Za stražnike. Finančni minister je s svojim rešenjem z dne 10. decembra odobril, da se poverjenstvu za notranje zadeve deželne vlade za Slovenijo dovoli nabava obleke in obuvala za varnostno stražo in policijske agente v iznosu 472.035 K.

Praški visokošolci. V petek, dne 2. januarja 1920 ob 15. uri seje v restavraciji »Narodnega doma«. Dnevni red: Naše podpore. — Pripravljali odbor stanovske organ. v Pragi.

Iz stranke.

POZIV.

Za stradajoče otroke Avstrijske republike.

Osrednje društvo kovinarjev v Ljubljani je na svoji izredni seji 21. t. m. enoglasno sklenilo, da prevzame v svojo oskrbo za enkrat več otrok iz Nemške Avstrije za toliko časa, da se življenjske razmere v Avstrijski republiki izboljšajo. Vseled te- za pozivljemo vse dobrosrčne kovin- narije, da se javilo kar najhitreje pri tajništvu kovinarske organizacije (s. Hlebšič). Lateri so pripravljeni vzeti katerega otroka v svojo oskrbo.

Sodrug kovinarji! Pokažite ka- kor vedno tudi tu svojo solidarnost napram nedolžnim otrokom; pomoč je nuja, kajti vsa živeža ima Av- strijska republika še do 15. januarja. Ta poziv naj velja tudi drugim orga- nizacijam, da po svojih močeh ukre- najo vse, kar je mogoče. Vsa pojas- nila se dobi v tajništvu kovinarske organizacije, Šelenburgova ulica 6, II, nadstropje.

SILVESTROV VEČER.

Centralni odbor »Svobode« pri- rodi spoznavno z Vodmatsko po- družnico dne 31. decembra v hotelu »Tivoli« Silvestrov večer z zabav- nim sporedom. Dramatični odsek urizori burko v enem dejanju »Kdo je blazen?« Dlje nastopi prvi naša delavska godba na pihal iz Vod- matske družnice »Svobode«, so- deluje tudi tamburaški zbor z Glin- Peovski zbor. Razni komični prizori. Ples itd. O pomolži alegorija. Zače- tek ob 8. uri zvečer; vstopnina 3 K. Prosim, da se po možnosti prinese kezarce s seboj. — Sodrug! Sodu- žice ter prijatelji delavstva! Udele- žite se tega večera v obilnem števi- lu, da se zadnji dan v letu zdravo in pošteno zabavamo.

IZREDNA SKUPŠČINA KEMIČ- NIH DELAVCEV.

Izredna glavna skupščina »Osred- njega društva kemičnih delavcev in sorodnih strok« na slovenskem ozemlju se bo vršila 11. januarja 1920 v Ljubljani v društvenem pro- storu p. Mauserja. Novi Vodmat št. 189. Dnevni red: 1. Poročila a) predsedništva; b) tajništva; c) bla- gojnika; d) kontrole. 2. Razprava o skupnem činu z ustalimi bratskimi organizacijami v Jugoslaviji. 3. Del- na izprememba pravilnika. 4. Voli- tev odbora in kontrole. 5. Raznote- resni. Zborovanje se prične točno ob 8. uri dopoldne. Vsaka podružnica ima pravico poslati po enega dele- gata. V kvorih, kjer sta dve podruž- nici, ima istotako vsaka izmed obeh podružnic pravico poslati po enega delegata. V podružnicah določenih de- legatov morajo že v soboto, dne 10. januarja 1920 zvečer priti v Ljub- ljano, ker je ob nedeljah promet ustavljen.

Osrednje društvo kemičnih de- lavcev ima svojo redno sejo pred iz- vanredno skupščino dne 6. januarja 1920 v svojem društvenem prostoru. Želi se polnočevilno in točno nede- lažbe. Vabi se tudi glavne zaupnike takojšnjih podružnic.

Celje. Sodruge volilce se nelo- opozarja, da se vsi pravočasno vpi- šo na pristojnih občinah v volilne imenike. Kakor čujemo, je rok za to orece kratke, zato je vsakega naše- ga volilca nuja dolžnost, čimprej poskrbeti, da pride pravočasno v vo- lilni imenik.

Tajništvo ISDS v Celju. Pevski odsek »Svobode« name- rava v kratkem ustanoviti ženski pevski zbor. Sodružice! Pristopite k temu zboru, pokazite, da imate tudi žene-proletarke gojiti kulturo v svojih vrstah! Zglasitve se spre- majo do 15. januarja 1920 pri sodr. Vehovcu, tajniku »Svobode« Šelenburgova ulica 5, II. nadst. Izobraževalno društvo »Svobo- da« Udmat-Meste stičuje radno se- jo na Novega leta dan, t. j. 1. jan- arja 1920 ob 3. uri popoldne. Želi se polnočevilno nedeležbe članov in ža-

nle ožbora. Obenem se vabi enega ali več zaupnikov izobraževalnega društva »Svobode« Šiška.

Kultura.

Anton Trost, slovenski koncertni pianist iz Dunaja priredi v soboto, 3. januarja 1920 v Unionski dvorani v Ljubljani svoj koncert, na katere- ga že danes občinstvo opozarjamo.

Najnovejša poročila.

(Vesti LDU.)

DAVEK NA VOJNE DOBIČKE.

Beograd, 29. Finančni minister dr. Velikovič pripravlja naredbo glede davka na vojne dobičke. O tej na- reddbi bo odločil ministrski svet ta teden. Kakor se doznava, bodo na podlagi te naredbe s posebnim dav- kom obremenjeni zlasti oni, ki so si v vojnih letih 1912. do 1919. zaslu- žili več kakor 10.000 dinarjev na leto.

STAVKA V SPLITSKIH CEMENT- NIH TOVARNAH.

Split, 28. (DDU) V soboto zvečer so začeli stavkati vsi delavci ce- mentnih tvornic v okolici Splita. Za- htevali izenačenje svojih plač s pla- čami delavcev, ki delajo v tvornici »Ollardi in Betizze« v Splitu. Tvor- nice je zasedlo vojaštvo.

KREDIT ZA BEGUNCE.

Beograd, 29. Kredit, odobren po vladi za begunce iz okupiranih kra-jev, znaša 10.200.000 kron.

Črna knjiga slovenskega klerikalizma.

(Dalje.)

Hajskanja ljudstva na Srbe seve- da ni bilo nikdar zadosti. Dne 6. ju- lija je z velikim zadoščanjem »Slo- vene« poročal:

»Pod stero slovensko zasta- vo!... Včeraj, dne 5. julija 1914. je bila vsa Ljubljana pod vtiskom glo- bukorne, veličastne manifestacije SLS, manifestacije globoke žalosti po ljubljanskem prestolonasledniku Francu Ferdinandu, predstavljaju- velekatoliške avstrijske misli, ljub- bezni do nje in idealov, katere je nastopal in radi katerih to moral pa- sti kot žrtev pod roko tistih, ki hrva- ško-slovensko katoliško misel ena- ko sovražijo: kot habsburško cesar- sko hišo. — Na odru v »Unionu« je stal sredi zelnja kip cesarja Franca Jožefa, okoli pa zastavonoše naših organizacij z zastavami. Vse svetle- ke so gorele, vse so bile črne ovile in okrašene s črnimi trakovi. Shoda se je udeležil knezoški dr. B. Jogi- lič, državni in deželni poslanci SLS in razni zastopniki. Prvi je govoril državni poslanec Povše, potem pa dr. Šusteršič, ki je govoril tako-le: Franc Ferdinand, predstavnik velike Avstrije je padel po zločinski roki veseljskih propagatorjev. Pilati, ki simpatizirajo z veseljskim hudode- lstvom, si skušajo danes umiti roke. — Proč s Srbijo! Naj Srbi gledajo raje gnilobo svoje lastne države. Umor, ta podel umor, to je danes njih delo. In dōbe se danes celo med nami elementi, ki odobravajo ta čin in simpatizirajo z veseljskim izda- jilstvom. Tembol se mora človek čuditi, kako se morejo na naših tleh sploh še najti ljudje, ki proglašajo Beograd kot kulturno središče Jugo- slovanov! Mi imamo svoje kulturno središče v Avstriji!... In da spošto- vanje, veselošpovanje do velikih predstavnikov velekatoliške Avstri- je nikdar ne bo minilo, dokler kol- bo živel slovenski rod, to prisegamo danes mi! — Na delo torej za katoli- ško hrvaško-slovensko domovino v Avstriji! Na delo za prihodnost na-

ČIČERIN PROTI OGRSKIM KR- ŠČANSKIM MORILCEM.

Moskva, 29. (DunKU. — Brez- žično.) Ljudski poverjenik za zuna- nje stvari Čičerin je preko Deutsch- altenburga brzojavil ogrski vladi: Zahtevamo, da se smrtna kazen na Ottonu Karvinu ne izvrši, ker bi bili sicer prisiljeni, da ukrenemo naj- ostrejšje protiodredbe ter namerimo vse korake, ki so pri takem položaju mogoči.

TERORIZEM FOCHA.

Berlin, 29. (ČTU.) »Arbeiter Zei- tung« poroča: Maršal Foch je sporo- čil nemški vladi, da se mora odpo- slati od ruskih vojnih ujetnikov, ki se nahajajo še v Odanskem. 24 častni- kov in 157 mož v južno Rusijo k Denjkinu. Nemška vlada je izjavila, da smejo potovati ti ujetniki samo na ententnih ladjah in pod ententno zastavo. Ako pomenja to postopanje kršitev nevtralnosti, mora prevzeti odgovornost za to ententa.

FRANCOSKA ZBORNICA.

Pariz, 29. (DunKU. — Brezžič- no.) Francoska poslanska zbornica je odobrila začasni državni prora- čun, ki znaša 12 milijard frankov.

PRODIRANJE RDEČE ARMADE.

London, 28. (DunKU.) Renterjev urad javlja: Kakor poroča vest iz Carigrada, je začelo prebivalstvo Ode- se bežati radi hitrega prodiranja boljševikov.

Širite in naročajte »DEMOKRACIJO«!

Mladenec, trgovec, se želi v svrhu konitve so- znati z gospodino ali vdovo brez otrok, ne čez 28 let, s premoženjem, da bi si lahko sezidal svoje gnezdo. Cenj. ponudbo pod. »Srečno gnezdo« na upravo Napreja. 890

Naznanjam slavnemu občinstvu, da sem pri- čel v Domžalah št. 166 sedlarsko in tapetnisko obrt. Vsa v to stroko spadajoča popravila bodo najceneje in točno dovršena. Z odličnim spoštovanjem Martin Mali, sedlar in tapetnik. 782

Kupi se vlla, manjša hiša ali posestvo v bli- žini Celja, Ptujda ali na Notranjskem. Ponudbe upravi Napreja pod »Solčna lega«. 824

Vabilo

k izredni javni seji občinskega sveta,

ki bode v torek, dne 30. dec. 1919 ob petih popol. v MESTNI DVORANI

Dnevni red:

A. Javne seje:

- I. Naznanila predsedstva.
- II. Odobrenje zapisnika zadnje seje.
- III. Personalno-pravnega odseka poročila:
 1. o izvolitvi dveh zastopnikov mestne občine o okrajno komisijo za pritožbe o vojnih dajatvah;
 2. o izvolitvi dveh zaupnikov v svrhu uredbe zemljiške knjige glede parcel št. 245/8 in 245/12 kat. obč. St. Petersko predmestje.
- IV. Finančnega odseka poročilo o prošnji Društva za zgradbo »Sokolskega doma« Sokola I. za proda- jo stavbišča na trgu Tabor za zgrad- bo telovadnega poslopja in telova- dišča.
- V. Obrtnega odseka poročila:
 1. o prošnji dimnikarske zadruga za zvišanje tarifa;
 2. o prošnji društva komisijonar- jev in postreščkov za zvišanje ta- rifa.
- VI. Upravnega odbora mestnega vodovoda, elektrarne in plinarne po- ročila:
 1. o ponudbah za vožnje za mest- no plinaro za leto 1920;
 2. o poročilu ravnatelja mestne elektrarne, glede raznih prošelj za upellavo električne razsvetlilave.

B. Tajna seja:

- I. Naznanila predsedstva.
- II. Odobrenje zapisnika zadnje seje.
- III. Personalno - pravnega odse- ka poročila:
 1. o prošnji za razpisane občins- ke ustanove za onemogle obrtnike;
 2. o prošnji za razpisano Dra- gotin Zagorjeva ustanovo;
 3. o raznih prošljah v personal- nih zadevah mestnih uslužbencev.
- IV. Finančnega odseka poročilo o prošnji lilejskih profesorov za iz- enačenje prejemkov s srednješolski- mi profesorji.
- V. Obrtnega odseka poročilo o raznih prošljah za obrtne koncesije.

Zupan:

dr. Ivan Tavčar.

Št. 22.552.

Razglas.

Ker se ni oglasila nobena upra- vičena prošilka, razpisuje mestni magistrat ponovno sledeče ročne ustanove:

1. Janeza Krstnika Bernardi- njeva ustanova 230 K.
2. Janeza Jakoba Schillinga ustanova 250 K.
3. Jurja Tollmainerja usta- nova 250 K.
4. Janeza Jošta Weberja usta- nova 230 K.

Do teh ustanov imajo pravico hčere ljubljanskih meščanov, ki so se letos omožile ter so nloga in poštenega slovesa.

Radl vednih zmot opozarjamo, da ljubljanska domovinska pravica še ne vsebuje meščanstva. Me- ščanstvo je čast, za katero se pose- bel prosi in plača takso. Le hčere meščanov morejo dobiti eno o tih ustanov, ne pa tudi hčere zgolj v Ljubljano pristojnih očetov.

Prošnji je torej priložiti dokaz očetovega meščanstva in svoj poročni list.

5. Miklavž Janec Kraschko- vizova ustanova K 128.

Do te ustanove revne me- ščanske (glej opazko pri ustanovah 1. — 4.) kmečke, rokodelske ali pa duinarke hčere, če so rojene v šentpeterski fari in sp se le- tos omožile.

Prošnji je torej priložiti even- tualni dokaz očetovega meščanstva ali pa navesti natanko, kakšen po- klje ima prošilka oče (je-li kmeto- valec, rokodelac ali duinar), dalje je

priložiti rojstni in krstni list in njen poročni list.

6. Helene Valentinove ustanova K 168.

Ta znesek je razdeliti med popo- loma osrtole in zapuščene otroke, ki prebivajo v frančiškanski fari in niso še 15 let stari.

Prošnje naj napravijo varuhi ta- kih otrok. Povedati je, kje otrok sta- nuje in priložiti je njegov rojstni list ter po možnosti mrtvaške liste sta- rišev.

Prošnje za ustanove 1. — 6. je vlagati pri vložnem zapisniku mest- nega magistrata do vstetega 15. ja- nuarja 1920. 1106

Mestni magistrat ljubljanski, dne 22. decembra 1919.

Razpis.

V področju deželne vlade za Slo- venijo v Ljubljani je popolniti 28 mest cestarjev, in sicer v gradbe- nem okraju ljubljanskem I, v Kranj- skem 4, v Novomeškem 1, v Celj- skem 1, v Mariborskem 4, v Vell- kovškem 14 in v Borovelskem 3, z mesečno mezd 60 K, pravico do 3 štiriletne po 6 K, in nagrado za službeno stanovanje v letnem zne- sku 100 kron za one, ki niso nast- anjeni v erarični cestarski hiši.

Dokler velja naredba o dragin- skih dokladah, se izplačujejo te po določitih naredb z dne 28. junija 1919, štey. 575.

Pravilno kolekovane prošnje za ta mesta je vložiti pri gradbenem rav- natelstvu za Slovenijo v Ljubljani (Turjaški trg št. 1) ali pa pri vodstvu dotičnega stavbnega okraja do dne 31. januarja 1920.

Prošnji je treba priložiti:

1. rojstni (krstni) in domovinski list;
2. spisi o dovršeni vojaški službi;
3. uradno zdravniško spričevalo o telesni sposobnosti za cestarsko službo;
4. izpričevalo o nrevnosti;
5. dokazilo, da je prošilec večš slovensčine v besedi in pisavi.

Mesto se podeli definitivno po enoletnem zadovoljivem službova- nju, onim pa, ki so v cestarskih pos- lih že izvežbani, takoj ob imeno- vanju.

Prošnji, izurjeni v kakšni stav- beni obrti, nadalje oni, ki so bili že pri vzdrževanju cest zaposleni kot stalni delavci, in volni invalidi, ki so sicer sposobni za tako službo, imajo prednost pri podelitvi izraznjenih mest.

V ostalem pa si gradbeno ravna- telstvo glede podelitve služb pridr- žnje prosto roko. 1104

V Ljubljani, dne 24. dec. 1919.

Gradbeno ravnateljstvo.

Razpis.

V področju deželne vlade za Slo- venijo v Ljubljani je popolniti tri me- sta ročnih molstrov, in sicer:

1. pri Savi s sedežem na Dolosent,
2. pri Savi s sedežem v Borov- lah in
3. pri Muri s sedežem v Gorenji Radgoni.

s prejemki ločenimi po zakonih z dne 25. januarja 1914, drž. zak. št. 15 in 16, z dne 25. septembra 1908, drž. zak. št. 204, in z dne 26. decembra 1899, drž. zak. št. 255, in po minist- rski naredbi z dne 24. septembra 1908, drž. zak. št. 234, po katerih znaša to- mejna plača 900 K, pri podčastnikih, ki so služili pri vojakih več kot tri leta, 980 K, oziroma 1060 K, nadalje z aktivitetno doklado, ki znaša 30% osnovne plače, z letnim payšalom za službeno obleko v znesku 160 K, in z obhodnim payšalom v znesku 100 kron za en mirilimeter in leto. Do- kler velja naredba o draginskih pri- spevkih, se splačuje draginska do- klada po določitih naredb z dne 28. junija 1919, št. 123 U. I. ter 85% po- višek obhodnega payšala.

Svojeručno pisane in pravilo kol- kovane prošnje za te službe naj so vložijo pri »Gradbenem ravnateljstvu v Ljubljani« (Turjaški trg št. 1) da dne 16. januarja 1920.

Prošnji morajo biti priloženi na- stopni dokumenti:

1. rojstni (krstni) in domovinski list;
2. vojaški certifikat ali drug do- kument o vojaški službi prošilecvi;
3. uradno-zdravniško spričevalo o telesni sposobnosti za to službo;
4. spričevalo o nrevnosti;
5. dokazilo, da je prošilec večš slovensčine v besedi in pisavi, da zna risati, dokler je to za gradbe- nega empirika potrebno in da je iz- vežban čimnovejša.

V nedeljo ob 5. pop. je preminul naš odlični in plemeniti sourednik

sodr. Viljem Lipovšek,

stud. filozofije.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, dne 30. t. m. ob 3. pop. iz ceste na južno železnico št. 3.

Na grob vrliga, nadepolnega sobojevnika in so- delovalca polagamo žarečo krizantemo našega is- krenega spomina.

Uredništvo »NAPREJA«.

Mesto se podeli najprej za leto dni provizorno, potem pa ob zadovoljivem službovanju in po izvršeni preizkušnji, ki jo je napraviti najkasneje tekom treh let, definitivno.

Podčastniki - certifikatisti, ki so si pridobili certifikat v smislu zakona z dne 19. aprila 1872. drž. zak. št. 60, dalje prosilci, ki predložijo dokaz, da so izvršili prakso gradbenega empirika in so izučeni v zidarstvu, obrti, potem vojni invalidi, ako so sicer sposobni za tako službo in ako ustrezajo vsem pogojem za zaposlovanje, imajo prednost pri podelitvi izpraznjenih mest.

V ostalem si na pridruženje gradbeno ravnateljstvo glede podelitve služb proste roke.

V Ljubljani, dne 20. dec. 1919

Gradbeno ravnateljstvo. 979

PODRUŽNICA „SVOBODE“ V ZAGORJU

prične januarja s poučevanjem mešanega pevskega zbora. Sodelujoče, katere imajo veselje do petja naj se zglasijo najkasneje do 10. januarja pri sodr. A. Uletu v Unjski pisarni.

Izvežban, popolnoma samostojen, neoženjen

modelni mizar

so sprejme pri Trboveljski premogokopni družbi. Ravnateljstvo Trbovlje.

V Mariboru ali njega bližnji okolici iščem mesto kancista, tožnega upravitelja, skladiščnika, kontrolorja ali paznika.

Zmožen vseh pisarniških del, vešč nemškega popolnoma, slovenskega v govoru deloma tudi v pismu, in strojeopisja. Imam 6 razr. ljud. šole, 2 tečaja učitelja, in 1 leto invalidnega kurza za uradnike v Gradcu. — Ponudbe na Anončni zavod DRAGO BESELJAK (Podružnica), MARIBOR, Gregorčičeva ulica 6 (Schillerstraße).

Smrekove in borove

blode 400 m³

se prodaja v Vetrinju

pol ure od postaje, zložene na kupe v gozdu. Ponudbe do 15. jan. 1920 na

upravo Lichtenstein v Rožniku, Koroško.

Mestna občina celjska

proda

10 HP. bencinmotor

Spomnite se na Tiskovni sklad!

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA ŠTEV. 6

REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJENO ZAVEZO.

TISKOVINE ZA ŠOLE, ŽUPANSTVA IN URADE. NAJMODERNEJŠE PLAKATE IN VABILA. ZA SNOBE IN VESELICE.

LETNE ZAKLJUČKE

NAJMODERNEJŠA UREDBA ZA TISKANJE CASOPISOV, KNJIG, BROŠUR ITD.

STEREOTIPIJA. LITOGRAFIJA.

KAJO DELIC,

zlatar in draguljar

Hišerjeva ul. 4 Ljubljana Hišerjeva ul. 4

prilporeča svojo

ZLATARSKO IN DRAGULJARSKO DELAVNICO

za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in posrebovanje. V zalogi ima zlatnine in srebrnine, poročne prstane po vseh uzoreh in merah, uhane i. t. d.

Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah, ali pa izmenjava za novo blago.

Občasno koncesijonirani informacijski zavod

Drago Beseljak

v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 5 dobavlja vse kreditne in privatne informacije v tu- in inozemstvu. V abonentu ter posamezno cene zmerne.

Nova smrt

za podgane in miši, katere se zamore popolnoma in zanesljivo zatreti le z novo, 10 let rabljivo iznajdbo, je avtomatična past „Samostavljanke“. V eni noči se lahko vjame 20–30 miši ali podgan. Za uspeh jamčijo mnogobrojni priznanila pisma. Cena z navodilom za 1 komad I. vrste, nekoliko večja K 25.—, II. vrste, malo manjša K 16.—. Cenjena naročila se prosijo pod „Samostavljanke“ na Anončni zavod Drago Beseljak v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 5.

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

LJUBLJANA, SELENEBURGOVA ULICA ŠT. 1

Interesna skupnost s hrvatsko eskomptno banko in srbsko banko v Zagrebu.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in na tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

KUPUJE, PRODAJA: devize, valute, efekte itd.

ESKONTIRA: menice, terjatve, fakture.

DAJE: kredite in predjame na blago in efekte itd.

IZDAJA: akreditive na vsa tu in inozemska mesta.

POSPEŠUJE: trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz.

Brzojav: ESKOMPTNA. 548 Int. telefon št. 146.

BARVA - Kemično - CISTI

vsakovrstno blago pere domače perilo (pošilja po isto na dom) Jos. Reich

Podružnica Maribor: Gosposka ulica 38.

Podružnica: Selesburgova ul. 3.

IVAN JAX in sin

LJUBLJANA, RUDOLFOVA ULICA ŠT. 15, LJUBLJANA

Sivalni stroji in stroji za pletenje. Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Linzu. Ustanovljena l. 1867. Vezanje ponuja brezplačno.

Pisalni stroji „Adler“ : : : ROLESA iz pivih tovarnen

Dürkopp, Styria, Waffelnrad.

Popravila se sprejemajo. Lesna delavnica.

Kupi „DRAVA“ Maribor.

Rezan les (smrekov, jelkov, borov, mecesnov, bukov)

T. san les (smrekov, jelkov, borov)

Okrogel les (smreka, jelka, bor, mecesen)

Bukov les (hlode od 25 cm debelosti naprej)

Drya (trda in mehka)

Stoječi les v gozdu

Smrekovo skorjo

kupi vsako množino

„DRAVA“ lesna trgovska in industrijska družba

v Mariboru.

883

Poljedelske stroje, orodje, stavbeni material, kuhinjsko posodo in drugo železnino priporoča domača tvrdka

FR. STUPICA v LJUBLJANI,

Gospodsvetska (Marije Terezije) cesta št. 1.

266

Centralna menjalnica

Kolodvorska ulica

kupuje in prodaja valute in devize najkulantneje.

968

Indra čaj

razpošilja v škatljicah in odprto na debelo

BALKAN Coloniale Maribor.

Spirit 95 odstotni, dokler v zalogi.

968

MODNI SALON

STROJN. - MASINE LJUBLJANA

prilporeča svojo veliko izbirno krasno modelov, barv in filastih velour, plišastih kor ludi iz kožahovine za dame in deklice.

Popravila tožao in ceno. Zalmi klobuki gotovi.

Tesače

za takojšnji nastop proti dobri plači ter prostemu stanovanju in hrani sprejme

„Dom“, deln. družba za lesene stavbe

v Zagrebu, Zrinjski trg 17.

988

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1.100.000.

3%

brez odbitka rentnega davka.

Ustanovljena l. 1881.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 13. ure in jih obrestuje po čistih

4%

Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru.

Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.

Edini, res delavski denarni zavod.

61